

Zinātniskā LZP projekta 04.1348
„Meža nekoksnes resursu vērtēšanas metodikas izstrāde Latvijā”
2004.-2008.gg.

KOPSAVILKUMS

Pētījuma mērķis – izstrādāt ieteikumus Latvijas apstākļiem atbilstošas meža nekoksnes resursu vērtēšanas metodikas izstrādāšanai, pamatojoties uz iepriekšējo pētījumu un ārvalstu pieredzes rezultātiem, kā arī nodrošināt pētījuma rezultātu pieejamību augstskolu un profesionālo skolu studentiem un citiem interesentiem.

Pētījumā apkopota un analizēta **informācija** par šādiem jautājumiem:

- Meža nekoksnes resursu definīcijas, iedalījums;
- Meža nekoksnes resursu vērtēšana, metodes un iespējas;
- Meža nekoksnes resursu vērtējums (pētījumu rezultāti);
- Meža koksnes un nekoksnes resursu vienlaicīgas izmantošanas iespējas;
- Likumdošanas un politiskie aspekti (tai skaitā resursu uzskaitē);
- Meža nekoksnes resursu loma valsts ekonomikā;
- Informatīvie avoti, projekti un cita informācija.

Pētījuma ietvaros, atbilstoši meža nozares aktualitātēm, lielāka uzmanība tika veltīta tādām nekoksnes resursu izmantošanas veidam kā **enerģētikā koksne**. Tā kā Latvijā privāto meža īpašnieku skaits pārsniedz 145 000, primārie aptaujas dati tika iegūti šajā mērķa grupā. Sadarbībā ar citiem zinātnes projektiem, **meža īpašnieku aptaujās** tika ietverti jautājumi, kas izmantojami meža nekoksnes resursu vērtēšanas modeļos un izmantošanas un apsaimniekošanas plānošanā:

- meža īpašnieku motivācija;
- nekoksnes resursu ieguves un izmantošanas apjomi (esošie un plānotie);
- dažādu meža funkciju novērtējums;
- zināšanas par dažādiem meža apsaimniekošanas un izmantošanas aspektiem.

Projekta izstrādes laikā notika aktīva **sadarbība** ar Baltijas un Skandināvijas valstu pētniekiem. Šo aktivitāšu mērķis ir gan informācijas un pieredzes apmaiņa, gan Latvijā veikto pētījumu rezultātu publiskošana un iekļaušana starpvalstu ziņojumos:

- Wood for Energy - a Contribution to the Development of Sustainable Forest Management (Skandināvijas-Baltijas valstu sadarbības projekts; koord. Dr.silv. T.Gaitnieks);
- "Integrētā mitrāju un mežu apsaimniekošana pārrobežu teritorijā Ziemeļu Livonija, Igaunija – Latvija" (Pasaules Dabas Fonda Latvijā projekts; vadītājs J.Rozītis);
- "RECASH" projekts, kura ietvaros izstrādāti ieteikumi ES attiecībā uz koksnes izmantošanu enerģētikā. (RecAsh 2nd International Seminar “From extraction of Forest Fuels to Recycling of Wood Ash”, 2006).
- Tilts starp mežzinātni un praksi - labai Latvijas mežu apsaimniekošanai (Dānijas Meža un ainavu zinātniskā institūta – LVMI "Silava" kopprojekts).

Pieredzes apmaiņa, informācijas ieguve, projekta aktivitāšu un rezultātu prezentācija notika **zinātnisko pasākumu** ietvaros. Prezentāciju vai posteru veidā informācija prezentēta ikgadējās starptautiskā mazapjoma konferences ietvaros Lietuvā, Īrijā un Francijā.

Pētījuma materiāli ietverti vairākās **publikācijās**:

1. Lazdinis I, Carver E, Carlsson L, Tonisson K. and Vilkrīste L. 2005. Forest Policy networks in changing political systems: case study of the Baltic States. Journal of Baltic studies. Volume XXXV / Nr.4 p. 402-419.

2. Lazdinis I., Lazdinis M., Carver A., Schmithusen F. and Vilkrīste L. 2006. Elite concerns in Forest sectors of Estonia, Latvia and Lithuania. "Baltic Forestry" Nr.11. p. 97 – 105.
3. Sustainability Use of Forest Biomass for Energy. 2008. Chapter 8 – Policy and economic aspects of forest energy utilisation. Lunan A., Vilkrīste L., Wilhelmsen G., Mizaraite D., Asikainen A & Roser D. Springer. p.p.197 – 232.
4. Vilkrīste L. 2005. Mežs ir ne tikai koksnes bagātība. Izdevums "Tavs mežs" (informatīvs materiāls par NKR meža īpašniekiem, lietotājiem un citiem interesentiem).
5. Vilkrīste L. 2005. Latvia's private forest owners: a case study. Paper of international symposium "Small – scale forestry in a changing environment", Kaunas. . pp.159-166 .
6. Vilkrīste L. 2006. Role of private Forest owners in Latvia – support or hindrance to development. Proceedings of IUFRO 3.0 Conference. Ireland, p. 526-538.

Pētījuma ierobežojumi Latvijā saistīti ar izejas datu un informācijas trūkumu par meža nekoksnes resursiem, to izmantošanas apjomiem. Līdz ar to projekta gaitā ir identificētas metodes, kas varētu tikt izmantotas nekoksnes resursu novērtēšanā, bet galvenokārt lokālām vajadzībām – konkrētu apsaimniekošanas projektu alternatīvu izvērtēšanā. Tika paredzēts, ka projekta laikā tiks izstrādāta metodika Latvijas lauksaimniecības universitātes Meža fakultātes studentiem. Tomēr mācību plānošanas nosacījumu dēļ šo ieceri līdz šim nav izdevies īstenot. Materiāli ir sagatavoti, bet to izdošana metodisko materiālu veidā iespējama tikai pēc viena kursa novadīšanas.

Tie plānotas **turpmākās aktivitātes**, lai projekta materiālus padarītu publiski pieejamus un turpinātu iesāktos pētījumus. Sagatavošanā ir vairākas publikācijas Latvijas un starptautiskiem izdevumiem, kā arī apstiprināts raksts un ziņojums 2009. gada starptautiskajai mazapjoma mežsaimniecības konferencei, kas notiks ASV. Veiktais pētījums ir izpelnījies starptautisku atzinību, turpinās Skandināvijas Nord Plus programmas finansējuma pieprasījuma projektam par inovācijām meža īpašnieku apmācībai (*Peer-to-Peer education*) sagatavošana.

Pēdējo gadu laikā Latvijā ir izstrādāti vairāki pētniecības projekti saistībā ar meža nekoksnes resursiem, līdz ar to ir iespēja izveidot kvalitatīvu metodisko un informatīvo materiālu, kas ietvertu arī meža nozares aktualitātes. Uzsākta sadarbība ar citiem LVMI „Silava” pētniekiem, lai sagatavotu piedāvājumu dažāda līmeņa meža nozares studentiem un citiem interesentiem par meža nekoksnes resursiem un ar tiem saistītajiem aspektiem. Plānots, ka piedāvājums mācību programmai un informatīvajiem semināriem no LVMI „Silava” augstākajām un profesionālajām mācību iestādēm varētu tikt iesniegts 2009. gada martā.

2009. gada 30. janvāris.